

Hifas no corazón

Marilar Alexandre non precisa presentación. Nas notas biográficas non é infrecuente sinalar o seu nacemento fóra de Galicia e considerala unha escritora alófona, termo contra o que ela reaxe senón con virulencia, si con desagrado. E ten motivos para eses desagrado, pois as hifas da lingua galega teñen acadado o seu corazón de nereida rebelde e, daquela, lingua e corazón viven desde hai anos en perfecta simbiose, de xeito que non se pode entender unha sen a outra.

No libro que me ocupa, “O coitelo en novembro”, unha novela articulada en relatos ou un mando de relatos que se len cunha certa continuidade, Marilar fai un encaixe coas pezas narrativas, non tanto como unha boneca rusa (unha narración no interior de outra), senón máis ben como unha serie de vasos comunicantes, un sistema circulatorio coas súas veas, arterias e capilares nos que circula un galego vizoso e vivo, inzado do que ela denomina con precisión “verbas descarreiradas”. Verbas que tiveron unha vida propia e que andan un pouco perdidas, por ausencia de uso, nomeadamente no medio literario, e ás que ela reconduce polo camiño certo.

Eu xa tivera a sorte de ler algúns destes textos, espallados pola xenerosa contribución de Marilar Alexandre a moitas obras colectivas cando así é requirida, como “*Stafilococcus aureus*”, “Convoco ás avésporas” ou “Eu era a fame” e daquela o meu interese estaba en comprobar como ela ía engarzar todas aquelas historias nun texto de continuidade.

Dende o inicio, onde nos presenta en “A morte na arca” unha narración que poderíamos cualificar de tradición anxelfoliana, até o remate con “Deseño”, relato que eu entendo de tensión e suspense, van pasando un total de corenta e un relatos onde Marilar ofrece toda unha serie de estilos e temáticas. Entre eles sete fragmentos baixo o epígrafe “Alf Laila Wa-Laila” que falan dos avatares das diferentes versións de “As mil e unha noites”, entendida como o libro de contos máis completo e ao tempo máis enigmático na súa autoría da literatura universal.

Destacaría, pola proximidade e a simpatía que en min fai acordar, unha especie de fondo ideolóxico que configura unha ética de esquerdas ou que, cando menos, semella herdeira directa do materialismo dialéctico. Hai nese sentido algúns fragmentos narrativos particularmente “touchantes” como “Na pel da troita”, “Eu era a fame” ou “A fera no Metro”, que presentan unha tensión

emocional excepcional, tres situacións onde a fame (esa fera terríbel que asolou o noso pequeno país en varias xeiras da nosa historia común) ten unha presenza especial. A fame e a dignidade. A miseria e a defensa da prole como fíos condutores.

Pasan tamén personaxes históricos como Karl Marx e Charles Darwin nun pub do Soho londiniense que dá lugar a “Karl e Charles no Red Lion”, ou como o Xeneral Franco, ditador masacrado no quirófano polos seus propios partisanos nesa narración que dá título ao libro, “O coitelo en novembro”.

O meu gusto particular polo “final twist”, ese xiro final, ás veces coa subtilidade dunha frase, esta garantido en varios contos, como por exemplo en “Desaforados muños”, onde logo de que alguén conte a morte dun home diante da súa nai, que escoita abraiada o relato, esta o corrixe nas últimas liñas dicindo; “hai unha cousa na que está enganado” (...) “Os ollos. Non os ten verdes, son negros”.

Hai espazo tamén para a prosa experimental ou se se quere unha serie de xogos de palabras como en “Listas”, “Os nomes dos que pasaron o río Negro” ou mesmo nese relato realmente impactante que é “Xoana de Arco remite formulario de apostasía”. Aquí actúa, como aquel pintor dun dos seus contos incluídos neste libro -“O ollo do dragón”- que atou a man dereita ao lombo é só pintaba coa man esquerda, pois unicamente se interesaba por novos desafíos.

Neste país de Penélopes –viúvas de vivos, mulleres de mariños que tardan meses en regresar ao porto de refuxio- Marilar actúa tamén en certo sentido como unha Penélope libérrima cando vai ennobelando relatos cos materiais escoitados nunha serie de narracións para dar o mellor de sí, como no texto “A redeira”, onde unha Penélope autónoma enguedella, coa rede tecida na soidade do seu cuarto, ao seu Odiseo para partir logo co can Argos, xa libre de esperar polo rei de Ítaca.

Un libro escrito coa consciencia de que se está construíndo un texto único, un mundo paralelo a xeito de macrotexto que contén as querenzas e a esencia de Marilar, esas hifas que do humus da terra e da lingua fan agromar este circo de bruxas de fantásticos cogomelos. Quedo na esperanza de que Marilar continúe o seu traballo cotián (que dalgún xeito imaxino cotinocturno) de engadir cada noite unha puntada ao seu bordado secreto.

Bruxelas, Agosto 2010